

DINO
BUZZATI
O dragoste

Traducere din limba italiană
și note de Smaranda Cosmin

POLIROM
2013

XVIII

La birou găsi un bilet din partea centralistei: „A telefonat de la Modena nepoata dumneavoastră Laide, care vă roagă să mergeți mâine devreme să o luați de la hotelul Moderno”.

Modena? Câți kilometri? Nici o clipă nu-i trecuse prin minte să nu se ducă. Apoi își aminti de foarte modestu-i automobil, un 600 destul de prăpădit.

Începu să-si pună la cale escapada. Nu era greu să plece devreme, o trezire neobișnuită nu putea naște bănuiele acasă, greu era doar să scape până seara. Totul stătea în putința de-a se întoarce la orele cinci, cinci și jumătate, pentru o obligație de lucru. Desigur, una plictisitoare.

Însă în seara aceea se nimeri la o cină cu Menotti, vechiul său prieten. Menotti avea o mașină sport, decapotabilă. În timpul cinei, convins că acesta îi va spune nu, îl întrebă dacă nu ar vrea să-i împrumute *spyder*-ul pentru ziua următoare. Menotti nu dădu faptului nici o importanță. Da, desigur. Numai că Dorigo trebuia să fie seara înapoi.

Gândul de a merge s-o ia pe Laide într-o mașină decapotabilă îl însufleți pe Antonio. În fond, viața noastră e alcătuită din asemenea iluzii stupide.

Întorcându-se de la restaurantul din Corsico, străbătând Naviglio în seara parfumată de mai, la volanul unei mașini frumoase, cu vântul suflându-i insistent în ceafă, cu o femeie frumoasă alături, căreia nu-i cunoștea nici măcar numele și de care nu-i păsa absolut deloc, cu luminile felinarelor care alergau cu repeziune, urmărit de privirile curioase ori încărcate de invidie ale trecătorilor, cu gândul că

o va revedea a doua zi, cu minunata conștiință că Laide îl chemase pentru prima oară, cu plutirea pe care i-o imprima aerul albastru al nopții, cu acea senzație îmbătătoare de goliciune pe care i-o dădea mașina deschisă ca pe vremea când, copil fiind, lăsa în primele zile de iunie pantalonii *knickerbocker* ca să-și pună pantalonii scurți, iar gambele dezgolite îi dădeau o nelămurită senzație de voluptate, de dezlănțuire fizică, de cutezanță carnală.

Trezirea la ora șase, foarte neplăcută în sine, a fost un fel de voluptate la ideea că ea îl aștepta, la gândul mașinii cu care mergea să o ia. Cu mașina aceea va sosi un bărbat inteligent, sportiv, dezinvolt, modern, tânăr, ca atleții din filmele la modă. O să-i facă o impresie extraordinară. Văzându-l sosind într-un *spyder* sport, Laide nu va mai putea să-l considere un intelectual amărât, un biet burghez. Mașina aceea îi va permite să intre în sfârșit în lumea ei, cu drepturi depline de cetățenie, în lumea bărbaților bogați și dezinvolți care manevrau copilele sărace de parc-ar fi fost automobile, ba chiar cu mai multă indiferență, iar ele îi priveau intimidată lăsându-se folosite cu pasivitate.

A pornit la șase și jumătate. A găsit străzile goale. Ce păcat că era un cer cenușiu!

De câte ori apăsa pe accelerator, micșora depărtarea de ea. El, prudent de obicei până la exagerare, zbura de-a lungul orașului. Case adormite încă și vineții, stopurile clipeau somnoroase pe galben, orașul luat prin surprindere.

A luat-o pe autostrada Soarelui, deasupra căreia astrul zilei nu izbutise să spargă ceața. Era pustie.

Nu încercase nicicând să conducă cu o sută douăzeci, o sută treizeci la oră. Accelerând, unghiul dungilor albe se îngusta în mod îngrijorător. Desigur, ea dormea la ora asta. Singură. Era acolo în adâncul depărtării, dincolo de zare, încă departe-departee.

În jur. Nici case, nici firme, nici stâlpi de benzină ca pe străzile obișnuite. Șesul pustiu. Câmpuri fume-gând cețos, iar în fund, în grupuri de câte cinci, lungă aliniere a plopilor înalți care se pierdeau în

depărtări. Pe măsură ce alerga, copacii se roteau de o parte și de alta, adunându-se în grup către extremitatea rectilinie, înșiruindu-se apoi lateral, în timp ce alții mai depărtați îi alergau înainte, ca să se adune iarăși spre orizont; de parcă două platforme uriașe s-ar fi rotit în sens opus, una la stânga, alta la dreapta.

Nu era încă soare, dar se deslușea că dincolo de valurile umede și cețoase se afla soarele. Câmpia nesfârșită îl aștepta, înfrigurată. Și, pe măsură ce acul vitezometrului sarea cu oscilații nervoase, aerul rece îi făcea vârtejuri pe ceafă.

Îl se păru apoi că în mișcarea lor în sens invers înaintării mașinii defilarea plopilor hotărâse să-i destăinuie ceva. Da, fuga arborilor – împletire fluidă și amestecată de perspective într-o rotire dublă a câmpiei până hăt departe – dobândise intensitatea specială a expresiei unui om care vrea să vorbească.

El alerga, zbura chiar în direcția iubirii și chiar arborii care alunecau la marginea câmpurilor erau duși departe de ceva mai presus de puterile lor. Fiecare avea propria lui fizionomie, un profil diferit. Și erau atâția, mii și mii. Și totuși, o forță comună îi târa în vârtej. Toți plopii nesfârșitei câmpii fugeau aïdoma lui, rotîndu-se în două vaste aripi curbate.

Era un spectacol, în dimineața solitară, cu drumul gol dinainte-i, câmpurile pustii; nu se zărea țipenie, parcă în afara lui toți uitaseră de existența aceluï petec de lume. Iar ea era acolo departe, în dosul ultimului pâlç de copaci, ba chiar mult mai departe, probabil doarme cu capul îngropat în pernă, între dungile jaluzelei, culoarea zilei noi pătrunde în cameră luminând masa nemîșcată a părului ei negru. Era singură?

Atunci, el pricepu pe neașteptate sensul acelei vraji firești. Într-adevăr, ce altceva îi spunea defilarea plopilor la orizont, plopii care se duc, se tot duc în cortegiu și par să fugă de el și în același timp să-i vină în întâmpinare ca să se îndepărteze în spatele lui în ceață, obosiți, în timp ce noi șiruri apar dinainte prăvalindu-se asupra-i?

Dintr-odată pricepu ceea ce spuneau, înțelese semnificația lumii vizibile; atunci când ea ne lasă cu răsufierea tăiată spunem „ce frumos”, iar în suflet ne pătrunde ceva mareț. Toată viața trăise fără a bănuși pricina acestui lucru. De atâtea ori rămăsese în admirație dinaintea unui peisaj, a unui monument, a unor piețe, a unui crâmpei de stradă, a unei grădini, a unui interior de biserică, a unei stânci, a unei străduțe, a unui deșert. Abia acum, în sfârșit, îi pricepea taina.

O taină foarte simplă: dragostea. Tot ceea ce ne fascinează în lumea neînsuflețită, pădurile, șesurile, râurile, munții, marile, văile, stepele, mai mult, și orașele, palatele, pietrele, mai mult, noaptea, stelele, vântul, toate acestea, indiferente în sine și goale de sens, se umplu de înțeles omenesc, fără ca noi să o bănuim, conțin presimțirea dragostei.

Cât îl uimea faptul că nu-și dăduse seama până atunci! Ce interes ar fi putut trezi o stâncă, o pădure, o ruină, dacă în ele n-ar fi fost implicată o așteptare? Și a cui așteptare, dacă nu a ei, a fapturii care ne-ar putea face fericiți? Ce sens ar avea valea romantică, numai stânci și priveliști misterioase, dacă gândul nu ar putea-o conduce pe ea într-o plimbare în amurg printre abia auzitele chemări de pasari? Ce rost ar avea mormintele vechilor faraoni, dacă în umbra cripei nu ne putem imagina o întâlnire? Iar colțul burgului flamand prin ce ne-ar atrage atenția ori un *café* de pe un *boulevard* sau un *suk* din Damasc, dacă nu s-ar presupune că va trece și ea pe aici, într-o zi, prinzându-ți în mrejele ei un crâmpei de viață? Iar palăriuța solitară din răscrucea cu felinar de ce-ar fi atât de patetică, dacă n-ar ascunde o aluzie? Și la ce ar face aluzie, dacă nu la ea, la fătura care ne-ar putea face fericiți?

Se gândi la fereastra solitară luminată în seara de iarnă, la plaja de sub stâncile albe scaldate în gloria soarelui, la ulicioara periculoasă și întortocheată din inima orașului vechi, la fânețele din lumina lunii, la piste de zăpadă în miezul zilei de aprilie, la dăra lasată de transatlanticul alb aprins de

luminile serbarii, la cimitirele din locuri muntoase, la biblioteci, la flăcările din cămin, la scenele teatrelor goale, la Crăciun, la penumbra zorilor. Oriunde era gândul nemărturisit la ea, chiar dacă nu-i cunoșteam identitatea.

Ce meschină ar fi, dinaintea spectacolului naturii, exaltarea noastră spirituală, dacă ne-ar privi doar pe noi și nu s-ar putea răsfrânge și asupra altei ființe!

Chiar și munții pe care-i iubise atât de mult, golasele stânci abrupte neospitaliere, în contradicție cu tot ceea ce privea iubirea, își asumau acum o altă semnificație. Provocare adresată naturii salbatice? Depășire a eului? Orgoliul piscului? Ce cumplită negliobie ar fi, dacă ar consta doar în asta! Greutăți și pericole gratuite la modul ridicol! Meditase îndelung la această problemă fără a-i găsi rezolvarea. Acum, iată! În dragostea pentru munte se cuibărea clandestin un alt impuls sufletesc.

Dacă i s-ar fi spus asta în copilărie, iar el ar fi putut pricepe, ar fi spus nu cu toate acestea, că nu este adevărat, dintr-un soi de pudoare. Tot așa alții ar spune nu, că este o tâmpenie, că e retorică, roman-tism din alt timp. Și totuși, întrebați fiind, nu vor putea altminteri să mărturisească de ce îi emoționează ceața de deasupra mării sau arcul ruinat al Cezarilor sau felinarul clătinat în ulicioara periferiei. Nu vor mărturisi nicidecum că în acele scene salășluțe și pentru ei chemarea unui vis de iubire, în ciuda dezgustului pe care îl poate inspira o asemenea formulă.

De la dunga ultimă a orizontului, în timp ce cerul se și topește în azur, iar soarele își împrăstie lumina, pălcurile de copaci continuă să se desfacă înșirându-se în ambele părți, încet și în alunecare progresivă alunecă pe laturi, într-o fluidă încălecare de perspective, rapide șirurile apropiate, leneșe cele din depărtare, într-o rotație dublă a câmpiei cât vezi cu ochii. Iar când el apăsa pedala, mișcarea copacilor se accelera și părea că toată câmpia îi dădea ascultare.

Îi vin în minte chiar și caravanele americane cu pocitanii miorlăite, coborând din autocare dinaintea muzeelor și catedralelor. Poate că și aceste nefericite,

în hoinăreala lor dintr-o țară în alta, urmăresc pre-simțirea dragostei? Chiar așa, compătimiți-le! Chiar în acele ruine standard, plesnind de sănătate, rezistă încă, fără știrea lor, chemarea; au șaizeci, saptezeci, optzeci de ani, sunt femei serioase și onorabile, ar innebuni de rușine dac-ar putea afla ce le târăște de colo-colo prin lume. Iar dacă în călătorie n-ar exista misterul romanesc și neverosimil, nicidecum nu s-ar mai urni de-acasă. Hoinăreala de la o frontieră la alta, din hotel în hotel ar deveni un chin.

Iar fenomenul universal al poeziei? Cum de sunt atâtea privescări, păduri, grădini, plaje, fluvii, copaci, amurguri în versurile dedicate femeii iubite? Pentru că în natură, poeții, mai mult decât ceilalți, recunosc punctele de reper fatale. Turnurile vechi, norii, cataractele, mormintele misterioase, hohotul undei lovite de stâncă, crengile îndolite sub furtună, singurătatea așternuturilor în amieze, toate sunt o indicație privitoare la ea, la femeia care ne va pârjoli sufletul. Fiecare lucru din lume unelțește împreună cu celelalte într-un complot foarte înțelept care incurajează perpetuarea speciei.

Era o intuiție atât de frumoasă și genială care, în alte circumstanțe, nu l-ar fi satisfăcut. Dar, tocmai pentru exactitatea ei, lui îi provoca acum numai durere. Imaginea arborilor în goana lor corespundea într-adevar condiției iubirii sale, care era nesăbuită și disperată. El alerga acum spre ea chiar știind că acolo, departe, îl așteaptă noi mâhniri, umilințe și lacrimi. Dar el tot alerga cu sufletul la gură, cu piciorul apăsător pe toată puterea pe pedala acceleratorului, de frică să nu piardă un minut.

Plopii câmpiei, în procesiunea lor fugară, cu spina-rea curbată, păreau a-i spune: oprește-te, omule, fă cale-ntoarsă, nu te mai gândi la ea și urmează-ne, nu alerga spre propria ta ruină! Noi te vom conduce în străvechiul paradis al copacilor, unde este doar tihna, cânt de pasări și împăcare sufletească. Nu te încăpățâna!

Era atât de convingător discursul lor, încât dintr-odată fu cuprins de o tulburare launtrică,